

PREDNOSTI, RIZICI I UPRAVLJANJE ODNOSIMA IZMEĐU NASTAVNIKA I UČENIKA

Monika Lovrek Seničić, univ. mag. med. techn.

Škola za medicinske sestre Vinogradska
Vinogradska cesta 29, 10 000 Zagreb

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Savska cesta 77, 10 000 Zagreb

dlovrek@gmail.com

dr. sc. Višnja Pranjić

Škola za medicinske sestre Vinogradska
Vinogradska cesta 29, 10 000 Zagreb

vpranjic70@gmail.com

Tatjana Antičević, mag. med. techn.

Škola za medicinske sestre Vinogradska
Vinogradska cesta 29, 10 000 Zagreb

tanja.anticevic@gmail.com

SAŽETAK

Odnos između nastavnika i učenika ključan je za oblikovanje obrazovnog procesa, utječe na motivaciju, socijalni i emocionalni razvoj učenika te kvalitetu nastave. Cilj ovog rada je kritički analizirati prednosti i nedostatke prisnih odnosa između nastavnika i učenika na temelju znanstvenih spoznaja i praktičnih primjera te ponuditi smjernice za optimalno upravljanje odnosima između nastavnika i učenika u svakodnevnoj obrazovnoj praksi. Poseban naglasak stavljen je na ravnotežu između brižnosti i profesionalnosti, kao i na ulogu socioemocionalnih kompetencija nastavnika u izgradnji kvalitetnih odnosa.

Ključne riječi: nastavnik, učenik, upravljanje odnosima, obrazovanje, socioemocionalne kompetencije

UVOD

Promatrajući odnos između nastavnika i učenika u prošlosti i danas, nailazi se na mnoge razlike. Nekada je taj odnos bio obilježen autoritetom nastavnika (Krešić,

2021), dok se danas uglavnom naglašava partnerski, suradnički i individualizirani pristup učenicima, odnos je ravnopravniji, potiče se suradnja između nastavnika i

učenika, otvorena komunikacija i pozitivan dijalog, što bi trebalo dovesti do pozitivne školske klime, razvoja samopouzdanja kod učenika i razvoj kritičkog razmišljanja i timskog rada (Posavec i Vlah, 2019; Aspelin, i Eklöf, 2022). Odnos između nastavnika i učenika zauzima značajno mjesto u obrazovnom procesu jer izravno utječe na kvalitetu nastave, motivaciju učenika, njihovu školsku prilagodbu i emocionalni razvoj (Šimić Šašić, 2016). Ovaj odnos karakterizira osjećaj bliskosti, povjerenja, empatije i uzajamnog poštovanja između nastavnika i učenika, što može produbiti angažman i podržati pozitivne ishode učenja (Roorda, Koomen, Spilt i Oort, 2011). Često se spominje i izraz kvalitetan učitelj/nastavnik koji ima sposobnosti uspostavljanja i održavanja pozitivnih odnosa sa svojim učenicima (Posavec i Vlah, 2019). Međutim, prisni odnosi nose određene rizike, kao što su narušavanje profesionalnih granica, gubitak autoriteta i favoriziranje, zbog čega je važno razumjeti kako uspostaviti i održavati zdrave te učinkovite međuljudske odnose u školi (Stanić, 2023). Posavec i Vlah (2019) naglašavaju kako učitelji trebaju razvijati inkluzivnu školsku kulturu koja podržava pozitivne odnose s učenicima, posebice s onima koji imaju teškoće u stvaranju odnosa, što doprinosi ukupnoj učinkovitosti obrazovne prakse. Također naglašavaju da se od učitelja očekuje da stvara pozitivne,

humane, brižne odnose sa svim učenicima, a posebno s već spomenutim učenicima koji imaju teškoće u stvaranju odnosa. Takvi se učitelji mogu prepoznati u školama gdje prevladava pozitivna, inkluzivna kultura kolegijalnosti, međusobne povezanosti i prihvaćanja (Posavec i Vlah, 2019).

TEORIJSKI OKVIR

Dobar odnos nastavnika i učenika temelji se na konceptima interakcijske psihologije, pedagogije i razvojne psihologije. Ključnu ulogu u razumijevanju ovog odnosa ima teorija privrženosti (*engl. attachment theory*) koju je razvio Bowlby (1969), a koju je kasnije proširila Ainsworth (1989) ističući da je sustav privrženosti biološki utemeljen te da su ljudi evolucijski predisponirani stvarati bliske emocionalne veze, koje su nužne za siguran emocionalni i psihološki razvoj pojedinca. Primjenom te teorije u školskom okruženju, odnos nastavnika i učenika može se shvatiti kao važan izvor sigurnosti i podrške, koji učenicima omogućuje razvoj povjerenja i samopouzdanja. Osim te teorije, Posavec i Vlah (2019) koriste teoriju interakcije te teoriju školske kulture za analizu odnosa učitelj-učenik, ukazujući da su pozitivni interpersonalni odnosi isprepleteni s kulturom škole i ključni za razvoj socijalnih i emocionalnih kompetencija. Pedagoški aspekti naglašavaju stvaranje emocionalno sigurnog okruženja, koje promiče aktivno

sudjelovanje učenika i smanjuje anksioznost (Jurčić, 2014) te učenje koje je emocionalno sigurno, poticajno i poštuje individualne potrebe učenika (Pianta, 1999). Dok motivacijske teorije poput teorije samodeterminacije Decija i Ryana (1985) objašnjavaju kako podrška i bliska veza s nastavnicima povećavaju intrinzičnu motivaciju učenika za učenjem te opravdavaju važnost emocionalne podrške za intrinzičnu motivaciju učenika (Deci & Ryan, 1985). Važnost socioemocionalnih kompetencija nastavnika u izgradnji kvalitetnih odnosa ističu brojna istraživanja koja povezuju brižnost, empatiju i učinkovitu komunikaciju s pozitivnim školskim ambijentom (Jennings i Greenberg, 2009). Osim toga, teorija socijalne razmjene (Homans, 1958) naglašava da odnosi u školskom kontekstu uključuju razmjenu podrške, resursa i priznanja, što dodatno može pojačati kvalitetu interakcije.

Međutim, koncept prisnog odnosa mora biti promišljen unutar profesionalnih okvira, gdje granice pomažu održati objektivnost i pravednost u odnosima s učenicima (Brinkmann, 2014). Prekomjerna emocionalna uključenost može izazvati probleme poput gubitka autoriteta ili neravnomjernog tretmana, što ukazuje na potrebu za edukacijom i jasnim smjernicama za nastavnike. Istraživanja

pokazuju da kvaliteta odnosa nastavnika-učenik ima značajan utjecaj na različite ishode učenja i ponašanja. Primjerice, meta-analiza koju su radili Roorda i suradnici (2011) ukazuje na pozitivnu povezanost dobrih učiteljsko-učeničkih odnosa s većom školskom angažiranošću i boljim akademskim rezultatima učenika. Također, istraživanja koja su provodili Hamre i Pianta (2001) potvrđuju da kvalitetni odnosi u ranoj školskoj dobi značajno utječu na socijalni razvoj učenika i trajanje dobrog školskog uspjeha (Hamre i Pianta, 2001). Jennings i Greenberg (2009) ističu važnost emocionalne kompetencije nastavnika, koja uključuje sposobnost upravljanja stresom te empatiju, kao ključne za održavanje funkcionalnih i podržavajućih odnosa u učionici (Jennings i Greenberg, 2009). Istraživanje Cornella i suradnika (2016) dodatno pokazuje kako pozitivni odnosi smanjuju vršnjačko nasilje i doprinose sigurnijem školskom okruženju. Teorija socijalne razmjene (Homans, 1958) polazi od pretpostavke da se socijalni odnosi temelje na uzajamnoj razmjeni koristi i očekivanja. Primijenjeno na školski kontekst, to znači da odnosi između nastavnika i učenika uključuju razmjenu podrške, priznanja i pozitivnih interakcija, što doprinosi većoj motivaciji i kvaliteti odnosa.

PREDNOSTI PRISNOG ODNOSA NASTAVNIKA I UČENIKA

Prisni odnosi između nastavnika i učenika donose niz prednosti koje doprinose kvaliteti obrazovnog procesa i pozitivnom razvoju učenika. Istraživanja potvrđuju da takvi odnosi doprinose višestrukim pozitivnim ishodima u nastavi, uključujući akademski uspjeh, emocionalni razvoj i socijalizaciju učenika (Roorda i sur., 2011; Hamre i Pianta, 2001). Mirnija i pozitivnija atmosfera u razredu omogućuje bolju koncentraciju i povećava uspjeh u učenju (Stanić, 2023). Nastavnici koji pokazuju empatiju i brižnost prema učenicima potiču veću motivaciju i angažiranost u učenju, što smanjuje pojavu problema u ponašanju i izostanaka (Jennings i Greenberg, 2009). Osim toga, dobro uspostavljeni odnos pomaže u jačanju samopoštovanja učenika i njihove sposobnosti suočavanja sa stresom (Šimić Šašić, 2016). Učinkovitost ovih odnosa nije važna samo za učenike već se i kod nastavnika bilježi veće zadovoljstvo poslom i manji stupanj profesionalnog sagorijevanja kada su njihovi odnosi s učenicima pozitivni i podržavajući (Stanić, 2023). Podrška i sigurnost unutar učionice stvaraju pozitivnu klimu koja pogoduje učenju i rastu cijele školske zajednice (Cornell i sur., 2016). Uključivanje socijalnih i emocionalnih kompetencija i vještina upravljanja stresom u profesionalni

razvoj nastavnika dodatno pojačava pozitivan učinak prisnih odnosa na obrazovne ishode (Jurčić, 2014). Time se nastavnici osnažuju za održavanje visokokvalitetnih odnosa koji potiču ne samo akademska postignuća nego i cjelokupni razvoj učenika. S emocionalnog aspekta, prisni odnosi pomažu u razvoju socijalnih i emocionalnih kompetencija učenika, poput empatije, samopouzdanja i upravljanja stresom (Šimić Šašić, 2016). Za nastavnike, prisni odnosi predstavljaju i izvor profesionalnog zadovoljstva te smanjuju osjećaj izoliranosti i stresa (Stanić, 2023). Kvalitetna emocionalna povezanost može povećati osjećaj svrhe i smisla u nastavnom radu te motivirati za kontinuirano stručno usavršavanje i unapređenje pedagoških strategija. Na to upućuju i brojna istraživanja u kojima se pronalazi da učenici koji imaju dobar odnos s nastavnikom često postižu bolje rezultate i općenito su zadovoljniji svojim školskim iskustvom. (Roorda i sur., 2011; Cornelius-White, 2007). Prisni odnosi između nastavnika i učenika donose brojne prednosti koje pozitivno utječu na odgojno-obrazovni proces i razvoj učenika. Povjerljiv i brižan odnos s nastavnikom smanjuje anksioznost povezanu s učenjem i olakšava suočavanje s izazovima u školovanju (Stanić, 2023).

NEDOSTACI I RIZICI PRISNOG ODNOSA NASTAVNIKA I UČENIKA

Iako su prisni odnosi između nastavnika i učenika povezani s brojnim pozitivnim učincima, postoje i brojni rizici koji mogu negativno utjecati na obrazovni proces i školsku atmosferu. Istraživanja ukazuju na to da prevelika emocionalna uključenost može rezultirati narušavanjem profesionalnih granica, što može kompromitirati objektivnost nastavnika u ocjenjivanju i postupanju s učenicima (Šimić Šašić, 2016; Roorda i sur., 2011). Favorizacija određenih učenika može izazvati sukobe unutar razredne zajednice i narušiti osjećaj pravde kod ostalih učenika (Stanić, 2023). Neki autori upozoravaju na mogućnost emocionalnog sagorijevanja kod nastavnika koji su previše angažirani na emocionalnoj razini, što može smanjiti njihovu učinkovitost i kvalitetu nastave (Jennings i Greenberg, 2009; Stanić, 2023). Nastavnici koji su previše uključeni u osobne probleme učenika često se suočavaju s povećanim stresom i iscrpljenošću, što može negativno utjecati na njihovu učinkovitost (Stanić, 2023). Također, prevelika bliskost može otežati objektivnu ocjenu napretka i ponašanja učenika. Ovo emocionalno preopterećenje može također rezultirati smanjenom sposobnošću nastavnika da održavaju pravilne granice i autoritet u učionici. Pored

toga, prisni odnosi ponekad mogu izazvati nesporazume ili sukobe između nastavnika i roditelja učenika, posebno kada granice nisu jasno definirane ili kada se očekivanja razlikuju (Lasater, 2016; Fisher i Baissberg, 2025). U nekim slučajevima, takvi odnosi mogu narušiti profesionalni ugled nastavnika i utjecati na njegovu reputaciju u školskoj zajednici. Kako bi se smanjili ovi rizici, potrebno je postaviti jasne i dosljedne profesionalne granice, osigurati kontinuiranu edukaciju za nastavnike o upravljanju emocionalnim aspektima obrazovanja te uspostaviti podržavajuće okruženje unutar školske zajednice (Šimić Šašić, 2016; Stanić, 2023).

UPRAVLJANJE ODNOSIMA NASTAVNIK-UČENIK

Uspješno upravljanje prisnim odnosima u obrazovnom kontekstu zahtijeva jasno definiranje profesionalnih granica koje omogućuju održavanje povjerenja, brižnosti i empatije, a istovremeno štite objektivnost i pravednost (Dević, 2023). Osim postavljanja granica, važno je kontinuirano razvijati osobne, pedagoške, psihološke i komunikacijske kompetencije nastavnika, koje uključuju empatiju, fleksibilnost, dosljednost te sposobnost rješavanja konflikata i vođenja dijaloga s učenicima (Jurčić, 2014). Takav holistički pristup pomaže u stvaranju sigurnog i podržavajućeg okruženja za učenje te

omogućava učinkovito upravljanje emocionalnim aspektima odnosa. Također, uspostava etičkih kodeksa u školama te podrška školske zajednice pomažu u definiranju profesionalnih granica i prepoznavanju odgovornosti u odnosima nastavnika i učenika (Aultman, Williams-Johnson i Schutz, 2009). Balansiranje između brižnosti i profesionalnosti ključno je za stvaranje funkcionalnih odnosa nastavnik-učenik koji podržavaju dobrobit svih sudionika (Milatz, Lüftenegger i Schober, 2015). Prisni odnosi mogu donijeti značajne koristi uključujući veću motivaciju, emocionalno blagostanje i bolji doprinos školskom klimatskom okruženju ali nesigurno upravljanje tim odnosima, bez jasnih granica, može povećati emocionalni rizik (Wu i Zhang, 2022). Uspostavljanje balansa između bliskosti i profesionalnosti nužno je za stvaranje okoliša u kojem učenici mogu uspješno učiti, a nastavnici zadržati autoritet i objektivnost (Dević, 2023). Sustavna podrška nastavnicima kroz edukacije i superviziju može spriječiti negativne posljedice emocionalnog preopterećenja i pridonijeti zdravom profesionalnom razvoju (Jurčić, 2014). Upravljanje prisnim odnosima traži integrirani pristup koji uključuje razvoj profesionalnih kompetencija, emocionalne inteligencije i samorefleksije kod nastavnika (Jurčić, 2014). Stručne edukacije koje uključuju rad na jačanju

socioemocionalnih vještina, poput kontrole stresa i asertivne komunikacije, pokazale su se učinkovitim za održavanje uravnoteženih odnosa (Jennings i Greenberg, 2009). Upravljanje emocionalnim opterećenjem i učinkovita podrška nastavnicima dio su šireg sustava koji uključuje školsku klimu, suradnju među učiteljima i dostupnost vanjskih stručnjaka, poput pedagoga i psihologa, kao i kontinuirane edukacije (Jurčić, 2014). Tako se sprječavaju negativne posljedice poput sagorijevanja i narušavanja stručnosti.

ZAKLJUČAK

Prisni odnosi između nastavnika i učenika predstavljaju važan fenomen u obrazovnom sustavu, kojemu je potrebno pristupiti pažljivo, imajući u vidu brojne dimenzije i implikacije. Koristi koje ovakvi odnosi donose u pogledu motivacije, emocionalne dobrobiti i akademskog uspjeha učenika su neosporne. Djeca i adolescenti koji razvijaju povjerenje u svoje učitelje osjećaju se sigurnije, spremniji su sudjelovati u nastavnim aktivnostima, lakše se nose sa stresom i razvijaju socijalne kompetencije koje su ključne za život izvan škole. Ipak, izazovi i rizici takvih odnosa zahtijevaju promišljenu profesionalnu praksu i jasne smjernice. Prevelika emocionalna uključenost ili nejasne granice mogu dovesti do favorizacije, konflikata ili profesionalnog sagorijevanja nastavnika.

Upravo zbog toga, razvoj kompetencija nastavnika, kontinuirana edukacija i postavljanje jasnih etičkih i profesionalnih okvira od presudne su važnosti. Potrebno je razviti praktične modele i strategije koje će pomoći nastavnicima u održavanju ravnoteže između empatije i profesionalizma, uzimajući u obzir različite obrazovne kontekste i specifičnosti pojedinih škola. Također je važno istražiti kako školska klima, kultura i podrška kolega te uključenost roditelja mogu dodatno oblikovati kvalitetu odnosa nastavnik–učenik. Cilj obrazovanja učenika nije samo prijenos znanja, već i razvoj

emocionalno zrelih, samopouzdanih i socijalno kompetentnih pojedinaca. Kvalitetni odnosi nastavnik–učenik temelj su za stvaranje sigurnog i podržavajućeg okruženja, a njihovo promišljeno i profesionalno upravljanje doprinosi dugoročnom uspjehu i dobrobiti svih sudionika obrazovnog procesa. Stoga je ulaganje u razvoj interpersonalnih i socioemocionalnih kompetencija nastavnika, kao i u sustavnu podršku unutar škole, ključno za ostvarivanje ciljeva suvremenog obrazovanja i stvaranje pozitivnog, motivirajućeg i uključivog školskog okruženja.

LITERATURA

1. Aspelin, J., & Eklöf, A. 2022. In the blink of an eye: understanding teachers' relational competence from a micro-sociological perspective. *Classroom Discourse*, 14(1), 69-87. <https://doi.org/10.1080/19463014.2022.2072354>
2. Aultman, L. P., Williams-Johnson, M. R., Schutz, P. A. 2009. Boundary dilemmas in teacher–student relationships: Struggling with “the line”. *Teaching and Teacher Education*, 25(5): 636-646. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2008.10.002>
3. Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Attachment*. Basic Books. New York: Basic Books.
4. Cornell, D., Gregory and A., Huang, F. 2016. Authoritative School Climate and High School Student Risk Behavior: A Cross-sectional Multi-level Analysis of Student Self-Reports. *Journal of Youth and Adolescence* 45(11) doi:10.1007/s10964-016-0424-3
5. Cornelius-White, J. 2007. Learner-centered teacher–student relationships are effective: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 77(1): 113-143. <https://doi.org/10.3102/003465430298563>
6. Deci, E. L., Ryan, R. M. 1985. *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press. <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4899-2271-7>

7. Dević, I. 2017. *Poželjne osobine nastavnika u osnovnoj školi* (Diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:536466>
8. Fisher, Y., & Baissberg, S. 2025. *Redefining boundaries: unveiling the schism in teacher-parent perceptions of educational engagement*. *Frontiers in Psychology*, 16, 1539049. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1539049>
9. Hamre, B. K., & Pianta, R. C. 2001. Early teacher-child relationships and the trajectory of children's school outcomes through eighth grade. *Child Development*, 72(2): 625-638. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00301>
10. Homans, G. C. 1958. Social Behavior as Exchange. *American Journal of Sociology*, 63 (6): 597-606.
11. <http://dx.doi.org/10.1086/222355>
12. Jelošek, E. 2024. *Uloga nastavničkih kompetencija u osobnom i emocionalnom razvoju učenika* (Završni rad). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:950349>
13. Jennings, P. A., Greenberg, M. T. 2009. The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79(1): 491-525. <https://doi.org/10.3102/0034654308325693>
14. Jurčić, M. 2014. Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije. *Pedagogijska istraživanja*, 11 (1), 77-91. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/139572>
15. Krešić, M. 2021. Odlike autoriteta nastavnika. *Život i škola*, LXVII (2): 47-60. <https://doi.org/10.32903/zs.67.2.4>
16. Lasater, K. 2016. *Parent-Teacher Conflict Related to Student Abilities: The Impact on Students and the Family-School Partnership*. *School Community Journal*, 26(2): 237-262.
17. Milatz, A., Lüftenegger, M., Schober, B. 2015. *Teachers' relationship closeness with students as a resource for teacher wellbeing: A response surface analytical approach*. *Frontiers in Psychology*, 6. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01949>
18. Poleis, I. 2017. Kontinuirano profesionalno obrazovanje učitelja. Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://repository.ffri.uniri.hr/object/ffri:905>
19. Posavec, L. i Vlah, N. 2019. Odnos učitelj – učenik. *Napredak*, 160 (1-2): 51-64. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/224380>
20. Roorda, D. L., Koomen, H. M. Y., Spilt, J. L., Oort, F. J. 2011. The influence of affective teacher-student relationships on students' school engagement and achievement: A

meta-analytic approach. *Review of Educational Research*, 81(4): 493-529.
<https://doi.org/10.3102/0034654311421793>

21. Stanić, A. 2023. Percepcija i važnost brižnosti nastavnika iz perspektive učenika osnovnoškolske i srednjoškolske dobi (Završni rad). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:192620>
22. Šimić Šašić, S. 2016. Odnos nastavnik-učenik: sličnosti i razlike s obzirom na dob učenika te efekti na učenje. U *Odnosi u školi: prilozi za pedagogiju odnosa* (str. 98-133). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
23. Šimić Šašić, S. i Sorić, I. 2011. Kvaliteta interakcije nastavnik-učenik: povezanost s komponentama samoreguliranog učenja, ispitnom anksioznošću i školskim uspjehom. *Suvremena psihologija*, 14 (1): 35-54. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/83107>
24. Wu, G., & Zhang, L. 2022. Longitudinal Associations between Teacher-Student Relationships and Prosocial Behavior in Adolescence: The Mediating Role of Basic Need Satisfaction. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22): 14840. <https://doi.org/10.3390/ijerph192214840>

SUMMARY

ADVANTAGES, RISKS, AND MANAGEMENT OF TEACHER–STUDENT RELATIONSHIPS

The relationship between teachers and students is crucial in shaping the educational process, influencing students' motivation, social and emotional development, and the quality of instruction. The aim of this paper is to critically analyze the advantages and disadvantages of close teacher–student relationships based on scientific findings and practical examples, and to offer guidelines for optimal management of teacher–student relationships in everyday educational practice. Particular emphasis is placed on maintaining a balance between care and professionalism, as well as on the role of teachers' socio-emotional competencies in building high-quality relationships.

Key words: teacher, student, relationship management, education, socio-emotional competencies